

21 MAYIS DÜNYA SÜT GÜNÜ NEDENİYLE DÜZENLENEN “KIRSAL KESİMDE KADININ YERİ “ PANELİ

Amasya Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin AB Hibe Programı kapsamında yürütülen “Amasya İlinde Süt Üreticilerinin Eğitimi Yolu ile Süt Üretiminde Kalitenin Artırılması” konulu projenin etkinliklerinden sonuncusu 20 Mayıs 2007'de Dünya Süt Günü nedeniyle Merzifon'da düzenlenmiştir. ADSYB'ne üye olan üreticilerin ve ailelerinin katılımıyla gerçekleştirilen etkinlikte “Kırsal Kesimde Kadının Yeri” konulu panel de düzenlenmiştir. Panelde, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üye ve Elemanlarından Prof.Dr. Asuman Gürsel, Doç.Dr. F.Fusun Tatlıdil ve Araş.Gör. İlkay Kutlar ile Ev Ekonomisi Yüksekokulu Öğretim Üyelerinden Doç.Dr. Zeynep Erdoğan katılmışlardır. Konuşmacılar, “Kaliteli Süt Elde Etmenin Yolları”, “ Kırsal Kesimde El Sanatlarının Önemi” ve “Tarımsal Üretimde Kadının Yeri” konularında katılımcılara bilgi vermişlerdir.

Kaliteli Süt Elde Etmenin Yolları

Kaliteli süt elde edilebilmesi için; üreticilerden toplanan sütlerden öncelikle örnek alınarak belirli kontrollerin yapılması ve sütün işletmeye kabul edilebilecek nitelikte olup olmadığının saptanması gerekir.

Pastörize ve UHT sterilize içme sütü üretiminde hammadde olarak kullanılacak çiğ sütlerde aranan nitelikler şunlardır:

- Süt sağlıklı hayvanlardan sağılmış olmalı.
- Sütün sağımı hijyenik koşullarda yapılmış olmalı.
- Sağımdan sonra süt hızla soğutulup, işletmeye ulaşıncaya kadar soğukta muhafaza edilmiş olmalı.
- Duyusal nitelikleri, yani kokusu, görünüşü, tadı değişmemiş olmalı.
- Kimyasal bileşimi standartlara uygun olmalı.
- İçerisine hile amacıyla hiçbir madde katılmamış olmalı.
- Bakteri içeriği düşük olmalı, özellikle pastörize süt üretiminde kullanılacak çiğ sütte termodurik bakteri sayısının; UHT sterilize üretiminde kullanılacak sütlerde de psikrotrof bakteri sayısının az olmasına dikkat edilmeli.
- Lipolitik ve proteolitik enzim aktivitesi düşük düzeyde olmalı.

Çiğ süt kalitesinin belirlenmesi amacıyla aşağıda belirtilen kontrollerin yapılması gerekmektedir:

a) Süt alım platformunda;

- Sıcaklık.
- Yoğunluk.
- pH değeri.
- Temizlik derecesi (sediment testi yardımıyla).
- Protein stabilitesi (alkol testi yardımıyla, pastörize süt için %68'lik; UHT sterilize süt için %72'lik alkol kullanılarak).
- Duyusal nitelikler (görünüş, koku gibi).

b) Laboratuarda:

- Titrasyon asitliği.
- Yağ ve kurumadde oranı (gerekirse protein oranı).

- Toplam bakteri sayısı.
- Boya indirgeme testi (Resazurin testi).
- Donma noktası (su katıldığından şüpheleniliyor ise).
- Peroksidaz testi (Sütün önceden ısıtıldığından şüpheleniliyor ise).
- Karbonat, soda, hidrojen peroksit vb nötrleyici maddelerin aranması.
- Antibiyotik, deterjan kalıntısı gibi inhibitör maddelerin aranması.

Kırsal Kesimde El Sanatlarının Önemi

Kırsal alanda kadının istihdam edilmesi, aile bütçesine katkıda bulunması ve elde edilen gelire katkısının artırılması veya sağlanması önemli ve elzem bir konudur. Kırsal kesimde yaşayan kadınların aile bütçesine katkısını sağlamak ve arttırmak, sosyal durumunu sabitleştirmek, istihdamını sağlamak amacıyla köy el sanatlarından faydalanmak mümkündür. Dolayısıyla el sanatları yolu ile kadın, kazandığı parayı kendi başına kullanabilir, ailesi ile paylaşabilir, üretimdeki yerini sağlamlaştırmış olur. Bitkisel ve hayvansal üretimde yapılan işler ile ev işlerinin dışında kadınlar, boş zamanında el sanatları ile de uğraşmaktadırlar. Yıl boyunca halılar, kilimler, çoraplar, atkılar, dokumalar, oyalar vb. pek çok diğer el sanatı ürünleri kadınlar tarafından dokunmakta ve örülmektedir.

El sanatlarının diğer önemli bir özelliği gelenek ve göreneklerimizi yaşatmasıdır. Atalarımızdan kalan gelenek ve göreneklerimiz içinde el sanatları önemli bir yere sahiptir. Orijinal renk, desen ve motiflerimiz ulusumuzun zevk ve düşüncesinin yansıtmaktadırlar.

El sanatlarının turizm gelirlerini artırıcı yönde de etkisi vardır. Yerli ya da yabancı bir turist bir yöreye geldiği zaman gezme, yeme, içme, konaklama, faaliyetlerinin yanında o yörenin özelliğini ve çizgilerini yansıtan, kolay taşınabilir, fonksiyonel, nispeten pahalı olmayan bir hediyelik ve turistik eşyayı satın almak ister. Bu bakımdan el sanatları ürünleri hediyelik ve turistik eşya olma özelliğini tam anlamıyla taşıyan objelerdir. Ülkemiz el sanatları bakımından çok zengindir. Sadece life dayalı olan el sanatları yanında pek çok el sanatı vardır. (ahşap, bakır, demir, lületaş, onyx taşı, deri ve hayvansal artıklar, cam gibi).

Bu anlamda Anadolu'da yüzyıllardır uğraşılan el sanatları ve buna bağlı olarak pek çok el sanatı merkezi vardır. Amasya ve Merzifon da bu merkezlerdendir. Bu yörelerimizde keçi kılı ve yünden dokumalar, Merzifon ilçesinde pamuklu dokumalar, çarşaf, peştamallar dokunduğu pek çok tarih kitabında belirtilmektedir. Ülkemizde de kültürel öğelerimizin devamlılığının sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde bu kültürel değerler yok olma noktasına gelecektir. Nitekim, Merzifon'da bunun örneğini görmek mümkündür. Yıllar önce sayıları oldukça fazla olan geleneksel çarşaf ve peştamal dokuma atölyeleri birer ikişer kapanmış, bugün bu işi yapan tek bir atölye kalmıştır. Bu durumda dokumacılık geleneğinin sürdürülmesi, yöresel değerlere sahip çıkılarak alternatif gelir kaynaklarının yaratılması oldukça önemlidir. Bu noktada fonksiyonel ve bu yörenin izlerini taşıyan, albenisi yüksek yeni tasarım ürünler yapılmalı, bu ürünlerin özelliklerini gösteren ve orijinalliğini anlatan bilgilerin yer aldığı broşür ya da etiket, kart hazırlanmalıdır.

Ayrıca el sanatları ürünlerinin turizm merkezlerinde, otellerde tanıtımları yapılmalı ve hediyelik ve turistik eşya satılan yerlerde satışına çalışılmalıdır. Böylece ürünün üretiminde devamlılık sağlanabilir ve kadının aile içindeki sosyal ve ekonomik durumu daha önemli hale getirilerek, aile bütçesine ek gelir sağlanabilir.

Tarımsal Üretimde Kadının Yeri

Toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel açılarından gelişmesi her şeyden önce toplumu oluşturan bireylerin yani kadın ve erkeklerin eşit olanaklara sahip olmasına bağlıdır. Ancak gelişmekte olan birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de kentsel ve kırsal alanda yaşayan kadınların, erkekler kadar eşit olanaklara sahip olmadığı bilinmektedir.

İster kırsal, ister kentsel alanda yaşasın kadının toplumdaki rolü, yaşadığı toplumun gelişmişlik düzeyine, gelenek ve göreneklerine göre belirlenir. Kırsal kesimde de kadının rolü, köyün coğrafi konumu, şehirle olan iletişimi, kullanılan teknoloji ve geçim kaynağına göre farklılık gösterir. Toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak kadının ev işlerinde, erkeğin ev dışı işlerde yoğunlaşması, kadının aleyhinde hiyerarşik bir yapı oluşturmuştur.

Türkiye’deki toplam nüfusun % 64,9’u kent, %35,1’i kır nüfusudur. Kır nüfusunun da yaklaşık %50’sini ise kadınlar oluşturmaktadır. Ülke genelinde 15 yaş ve üstü toplam nüfusun işgücüne katılım oranı %45,4 olup, bu oran erkeklerde %66,0, kadınlarda %24,5’dir. Kırsal alanda istihdam edilenlerin %70,2’si tarımda yer almakta olup, bu oranın %59,6’sı erkek, %89,2’si kadındır. Yani kırsal alanda kadınların önemli bir bölümü tarımda istihdam edilmektedir. Kırsal alanda tarımda çalışan kadınların %83,5’i ücretsiz aile işçisidir.

Çeşitli bölgelerde yapılan araştırma sonuçlarına göre kadınların günlük çalışma süresi 7,5-9,5 saat arasında değiştiği, bu sürenin 2,5-3,5 saatini ise ev işleri yaparak geçirdikleri belirlenmiştir. Elde edilen veriler kırsal alanda yaşayan kadınların, erkekler kadar hatta bazı üretim faaliyetlerinde daha da fazla çalıştıklarını, bunun yanında ev işlerini de aksatmadan yaptıklarını göstermektedir.

Türkiye’de kırsal alanda yaşayan kadınların, erkekler kadar bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerine katıldığı ve önemli roller üstlendiği ancak eğitim, bilgi, yayım, gerekli teknoloji gibi tarımsal kaynaklara sahip olamadıkları ve destek hizmetlerine doğrudan ulaşamadıklarını göstermektedir. Bu durum dikkate alınarak, kırsal alan kadının birey olarak kabul edilmesi, hayvansal üretimin ve bitkisel üretimin ekilişinden hasadına, depolanmasına ve pazarlamasına kadar geçen sürecin tüm aşamalarında, eşi (erkek) ile birlikte ya da tek başına karar verme düzeyine gelebilmesi, kadının her yönü ile eğitilmesi sağlanmalıdır. Bir diğer deyişle, kadının kırsal alan istihdam yapısındaki yerinin değiştirilmesi, kadınlara yeni becerilerin kazandırılması, üretimin ve istihdamın her aşamasına katılması ve kararlarda söz sahibi olması ile mümkündür. Bu ise hedef kitlenin özelliklerinin dikkate alınarak hazırlanacak çok yönlü eğitim projeleri ile gerçekleştirilebilir. Özellikle kırsal alanda yaşayan sosyal ve ekonomik düzeyi oldukça düşük kadınların yaşamlarını kolaylaştırıcı ve güçlendirici yeni beceriler kazanmaları ve bilinçlenmeleri gerekmektedir. Bunun sağlanmasında kuşkusuz eğitimin rolü büyüktür.

Ancak, Türkiye’de yapılan tarımsal yayım çalışmalarında hedef kitle ya sadece erkekler olarak ya da cinsiyet farkı gözetenmeden belirlenmektedir. Ayrıca çoğu tarımsal yayım çalışması köy kahvelerinde düzenlendiği için kadınlar böyle ortamlara isteseler de kırsal alan yapısı gereği girememektedir. Bunun için tarımsal yayım çalışmaları planlanırken, kadının yayımın ana ekseninde yer alması sağlanmalıdır. Tarımsal yayım çalışmalarının doğrudan bu gruba yönelik olarak yapılması yayımın başarısını artıracaktır.

Kırsal alan kadınına hizmet vermeyi amaçlayan çok sayıda kurum ve kuruluşun bulunması arzu edilen bir durumdur ve kırsal alan adına sevindiricidir. Ancak, Türkiye için bu girişimlerin yeterli olduğunu ve olanların da etkin çalıştığını söylemek güçtür. Özellikle

hizmetlerden yararlananların toplam kırsal alandaki kadınlar içindeki payı dikkate alındığında girişimlerin yetersizliği görülmektedir.

Genel olarak kırsal alan kadınlarına yönelik çalışmalarda dikkate alınması gereken konular şu şekilde sıralanabilir:

- Kırsal alan kadınının özellikleri göz önünde bulundurularak kadının çiftçi rolünü öne çıkaran tarımsal yayım projeleri planlanmalıdır,
- Tarımsal yayım çalışmalarında erkeklerin yanında tarımsal üretime katılan kadınlar üzerinde de hedef grup olarak önemle durulmalıdır,
- Projelerin uygulama aşamasında; grup yöntemlerinde mevcut erkek yayımcılardan, bireysel yöntemlerde ise kadın ziraat mühendislerinden yararlanılması yoluna gidilmelidir,
- Tarımsal yayım çalışmalarına kadınların katılımını sağlamak için tarımsal iş yoğunluğunun en az olduğu dönemler seçilmelidir,
- Çalışmaların kadınların sadece aile içi geleneksel rollerini güçlendirici yönde sınırlı kalmayıp, kadınların ilgi duydukları tarım ve tarım dışı konuları da kapsamalıdır,
- Çalışmalar üniversiteler, ilgili araştırma kuruluşları ve üretici birliklerini de dikkate alan çeşitli gönüllü kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülmelidir. Bu çalışmaların ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde gerçekleştirilmesi daha büyük kitlelere ulaşmayı sağlayacaktır.
- Kırsal alan nüfusunun katılımını sağlayıcı yaklaşımlar üzerinde durulmalıdır.

Bu şekilde kadının tarımsal faaliyetlerdeki etkinliğinin artırılması, çocuk bakımı, ev işleri ve beslenme gibi bilinen özellikleri yanında çiftçilik özelliğinin de belirginleşmesi sağlanabilir ve kırsal alanda kadının rol ve işlevi geliştirilebilir Bunun sonucu olarak ailenin genel refah düzeyinin artmasına katkıda bulunulabilir.

Dünya Süt Günü nedeniyle proje kapsamında düzenlenen organizasyonda yoğurt, peynir ve sütlaç yarışmaları düzenlenmiştir. Yarışmalara katılan ürünleri değerlendiren jüri üyeleri, kadınlara yönelik olarak süt ürünleri işleme teknikleri konusunda eğitim düzenlenmesinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Yarışmaya katılan ürün sahipleri de bu konuda eğitim almak istediklerini belirterek, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Süt Teknolojisi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Asuman Gürsel'e eğitim taleplerini iletmişlerdir.

Gerek proje kapsamında düzenlenen eğitimlerin, gerekse sempozyum ve panelin üreticilere ve aile bireylerine olumlu katkısının olduğu, etkinlikte yapılan sohbetler sırasında açıkça belirtilmiştir. Ülkemizde üretici birliklerinin bu ve benzer projeler konusunda bilinçlendirilerek ve desteklenerek etkin çalışmasının sağlanması üreticiler açısından oldukça önemli kazançlar sağlayacaktır. Özellikle bu konuda başarılı olan üretici örgütleri, diğer örgütler için uygun modeller olacaktır.